

Finansutskottets betänkande

1999/2000:FiU19

Omorganisation av Allmänna pensionsfonden (prop. 1999/2000:46)

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 1999/2000:46 AP-fonden i det reformerade pensionssystemet. Vidare behandlas sju motioner med anledning av propositionen. Förslagen i propositionen bygger på uppgörelsen mellan Socialdemokraterna, Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna om ett reformerat pensionssystem. Sjätte fondstyrelsen berörs inte av fempartiuppgörelsen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till överföring av medel från AP-fonden till statsbudgeten. Enligt förslaget tillförs Riksgäldskontoret 155 miljarder kronor från AP-fonden den 1 januari 2001. En kontrollstation införs 2004 varefter det slutliga överföringsbeloppet skall fastställas. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag till ny organisation, nya placeringsregler och förvaltningsmål för de fyra nya buffertfonder som bildas av dagens första–femte fondstyrelser. Även de förslag som läggs för sjätte och sjunde fondstyrelserna tillstyrks av utskottet.

Med anledning av ett antal motioner gör utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att den nya Andra AP-fonden bör lokaliseras till Göteborg.

Övriga motioner avstyrks.

Till betänkandet har fogats elva reservationer och ett särskilt yttrande.

Propositionen

I proposition 1999/2000:46 föreslås att riksdagen

dels antar regeringens förslag till

1. lag om allmänna pensionsfonder (AP-fonder),
2. lag om Sjätte AP-fonden,
3. lag om införande av ny lagstiftning för allmänna pensionsfonder,
4. lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,
5. lag om ändring i lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift,
6. lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
7. lag om ändring i lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift,
8. lag om ändring i lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Premiumpensionsmyndigheten,
9. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),

- 10. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
- 11. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
- 12. lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter,
- 13. lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,

dels godkänner de riktlinjer regeringen föreslår om en ny analys av pensions-systemets ekonomiska ställning år 2004 och att det i samband därmed skall göras en prövning av om ytterligare medel skall överföras från AP-fonderna till Riksgäldskontoret den 1 januari 2005.

Propositionens lagförslag, efter rättelse av två skrivfel, återges i *bilaga 1* till betänkandet.

Motionerna

1999/2000:Fi3 av Mats Lindberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokalisering av den nya Fjärde AP-fonden till Göteborg.

1999/2000:Fi4 av Britt Bohlin m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokalisering av den nya Fjärde AP-fonden till Göteborg.

1999/2000:Fi5 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ytterligare överföringar av AP-fondsmedel,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om näringspolitisk placeringshänsyn,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etik- och miljöhänsyn,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att placera ytterligare tre fondstyrelser utanför Stockholm,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en jämn könsfördelning i fondstyrelserna.

1999/2000:Fi6 av Rolf Kenneryd m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att placera Andra AP-fonden i Göteborg.

1999/2000:Fi7 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att tillgångar i AP-fonderna som överstiger vad som behövs i buffertsyfte skall överföras till de individuella premiereserverna,
2. att riksdagen beslutar att ledamöterna i fondstyrelserna skall utses av regeringen utan nomineringsrätt för någon utomstående i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. att riksdagen beslutar att det i AP-fondslagen skall föreskrivas att placeringar i börsnoterade svenska aktier skall ske med tillämpning av indexprincipen i enlighet med vad som anförts i motionen,
4. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om Sjätte AP-fonden,

5. att riksdagen beslutar att tillgångarna i Sjätte AP-fonden – efter utbyte av börsnoterade aktier mot obligationer – skall ingå i överföringen till staten, varefter de onoterade aktierna placeras i ett riskbolag under Finansdepartementet, samt att detta riskkapitalbolag sedan privatiseras i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Fi8 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att Sjätte AP-fonden läggs ned och behållningen tillförs det s.k. överföringsbe-
loppet.

1999/2000:Fi9 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokaliseringen av fondstyrelser och fondförvaltning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hänsyn till miljö och etik i fondförvaltningen.

Yttrande från socialförsäkringsutskottet

Finansutskottet har berett socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen jämte motioner. Socialförsäkringsutskottets yttrande (1999/2000:SfU4y) återfinns som *bilaga 2* till betänkandet.

Utskottet

I propositionen föreslår regeringen en omorganisation av Allmänna pensionsfonden, förändrade förvaltningsmål och placeringsregler för de nya s.k. buffertfonderna. Vidare ges förslag på storleken och hur den planerade överföringen av medel från AP-fonden till statsbudgeten skall gå till. Förslagen bygger på uppgörelsen mellan Socialdemokraterna, Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna om ett reformerat pensionssystem. Sjätte fondstyrelsen berörs inte av fempartiuppgörelsen.

Överföring av medel från AP-fonden till staten

Propositionen

Det nya allmänna ålderspensionssystemet innebär en relativt kraftig omfördelning av inkomster och utgifter inom den offentliga sektorn. Sammantaget kommer AP-fondens finansiella netto att stärkas, medan statsbudgeten försvagas finansiellt sett. Anledning är bl.a:

- att den del av socialavgifterna som förs till ålderspensionssystemet ökar, medan den del som förs till statsbudgeten minskar i motsvarande grad,
- att statsbudgeten kommer att belastas med avgiftsbetalningar för en rad statliga transfereringar eftersom ålderspensionsavgift enligt det nya systemet skall betalas för samtliga inkomster som ger pensionsrätt,

- att betalningsansvaret för förtids- och efterlevandepensioner inom ATP-systemet överförs från AP-fonden till statsbudgeten.

I den s.k. Överföringspromemorian (PM från Finansdepartementet om AP-fonden och det reformerade ålderspensionssystemet, Ds 1998:7) uppskattades den finansiella försvagningen i statsbudgeten till omkring 50 miljarder kronor per år. Sett över en längre tidsperiod minskar effekterna i reala termer, men en viss belastning kvarstår även på lång sikt.

För att kompensera försvagningen av statsbudgeten föreslår regeringen i propositionen att 155 miljarder kronor förs över från AP-fonden till Riksgäldskontoret den 1 januari 2001. Beloppet har beräknats utifrån utgångspunkten att statsbudgeten skall kompenseras i så stor utsträckning som möjligt med restriktionen att den s.k. automatiska balanseringen (även kallad bromsen) inte skall aktiveras om utvecklingen i samhällsekonomi följer det s.k. basscenariot. Basscenariot bygger på den befolkningsprognos som Statistiska centralbyrån (SCB) gjorde 1997. Vidare antas i basscenariot att den pensionsgrundande inkomsten per person växer med 2 % per år samt att den reala avkastningen i AP-fonden uppgår till 3,25 % per år. Regeringen föreslår vidare att de överförda medlen skall användas för amortering av statskulden.

Överföringen på 155 miljarder kronor samt de 90 miljarder kronor som tidigare beslutats om motsvarar en engångsöverföring per den 1 januari 1999 på 258 miljarder kronor. Det är 50–100 miljarder kronor mindre än de 300–350 miljarder kronor som rekommenderades i Överföringspromemorian. Nedjusteringen beror bl.a. på en förändrad bild av den demografiska utvecklingen.

Regeringen bedömer att den föreslagna överföringen innebär en relativt måttlig kompensation för statsbudgetens försvagning. Men eftersom både beräkningsmetoder och befolkningsprognoser är osäkra föreslår regeringen att en kontrollstation läggs in. En ny analys av om ytterligare medel kan överföras från AP-fonden till statsbudgeten bör göras år 2004. Därefter skall det slutliga överföringsbeloppet fastställas. Om pensionssystemets ställning då medger en ytterligare överföring till statsbudgeten, utan att den automatiska balanseringen aktiveras före år 2050, skall en ytterligare överföring ske den 1 januari 2005. Prövningen skall göras utifrån SCB:s aktuella befolkningsprognos vid tillfället (i övrigt skall de antaganden som görs i basscenariot gälla). Regeringen föreslår dock att den totala slutliga överföringen maximalt skall utgöras av ett belopp som motsvarar en engångsöverföring den 1 januari 1999 på 350 miljarder kronor.

Överföringen av medel från AP-fonden till statsbudgeten skall ske genom att första och andra fondstyrelserna levererar statspapper, svensk eller utländsk valuta eller bostadspapper till Riksgäldskontoret. Överföringens mer exakta sammansättning skall beslutas av regeringen. Därför tillsätts en särskild utredare med uppdrag att utforma ett förslag till sammansättning av inleveranserna, efter samråd med AP-fondernas styrelser och Riksgäldskontoret. Utifrån utredarens förslag formar regeringen sitt beslut om sammansättning.

I *motion Fi5* av Gudrun Schyman m.fl. (v) anför att det är viktigt att de nya s.k. buffertfonderna inte berövas alltför mycket av AP-fondernas nuvarande medel. Ju mer pengar som överförs till statsbudgeten, desto större är risken att framtida pensionärer någon gång skall drabbas av en lägre pension än vad man borde ha fått ut i förhållande till hur mycket pensionsavgifter man betalat in. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om att innan ytterligare överföringar av AP-fondsmedel beslutas bör oberoende svenska experter under några år följa och studera systemet så att riskerna för att den automatiska balanseringen eller den s.k. bromsen skall utlösas minimeras (yrkande 1).

I *motion Fi7* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) tillstyrks regeringens förslag om en överföring 2001 om 155 miljarder kronor och att en ny prövning sker 2004. Motionärerna anför dock att det inte finns någon anledning att bygga upp överstora buffertfonder, eftersom det skulle verka snedvridande på kapitalallokeringen och öppna möjligheter till politisk styrning av näringslivet. Motionärerna hänvisar till att det i promemorian Ds 1999:43 diskuterades tänkbara åtgärder om AP-fonderna blir större än vad som är nödvändigt ur buffertsynpunkt. Det ansågs dock att beslut i frågan skulle anstå till dess att en sådan situation uppkommer. Enligt motionärerna är det naturligt att "överskottet" under sådana förhållanden förs till de försäkrades premiereserver. Metoden för en sådan överföring bör utarbetas i god tid. Motionärerna begär ett tillkännagivande om det anförda (yrkande 1).

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet tillstyrker i sitt yttrande (Sfu4y) regeringens förslag och avstyrker motionerna i berörda delar.

När det gäller framtida överskott i buffertfonderna framhåller socialförsäkringsutskottet att enligt överenskommelsen mellan de fem partier som står bakom pensionsreformen skall varaktiga överskott efter den 1 januari 2005 tillfalla de försäkrade. Socialförsäkringsutskottet konstaterar också att det kan uppstå situationer då den ekonomiska ställningen i pensionssystemets fördelningsdel blir för stark. Med detta avses att det med försiktiga beräkningsantaganden skulle vara omotiverat att behålla ytterligare överskott i systemet, dvs. en ytterligare tillväxt av AP-fonderna skulle vara omotiverad. Socialförsäkringsutskottet instämmer i att i ett sådant läge bör överskottet utöver en viss nivå fördelas på de försäkrade. I motion Fi7 (m) anser motionärerna att regeringen i god tid bör utreda hur en sådan fördelning skall gå till. Enligt socialförsäkringsutskottet bör regeringen om möjligt i den aviserade propositionen med förslag till automatisk balansering även redovisa hur de försäkrade skall tillgodogöras sådana överskott i pensionssystemet. Med det anförda får syftet med motion Fi7 (m) yrkande 1 i huvudsak anses tillgodosett.

Utskottet konstaterar, i likhet med socialförsäkringsutskottet, att det är svårt att göra en bedömning av storleken på överföringsbeloppet så länge reglerna för den s.k. automatiska balanseringen av ålderspensionssystemet inte är fastställda. Utskottet delar emellertid regeringens bedömning att den nu föreslagna överföringen på 155 miljarder kronor den 1 januari 2001 plus de tidigare beslutade överföringarna om sammantaget ca 90 miljarder kronor är en relativt måttlig kompensation för den finansiella försvagning av statsbudgeten som det nya allmänna ålderspensionssystemet innebär.

Enligt utskottets mening kommer också de fyra nya buffertfonderna, efter den föreslagna överföringen, att få en sådan omslutning att de kan fylla sin funktion som buffert i ålderspensionssystemet. Initialt, efter överföringen den 1 januari 2001, kommer tillgångarna att uppgå till ca 560 miljarder kronor, vilket innebär en tillgångsmassa på omkring 140 miljarder kronor i varje buffertfond, enligt regeringens bedömningar. Därtill tillkommer omkring 20 miljarder kronor i Sjätte AP-fonden. Utskottet vill erinra om att det är ca 60 miljarder kronor mer än de 520 miljarder kronor (inklusive Sjätte AP-fonden) i tillgångar den 1 januari 2001 som man utgick ifrån i de beräkningar av buffertfondens och pensionssystemets ekonomiska ställning som gjordes i promemorian om automatisk balansering av ålderspensionssystemet (Ds 1999:43).

Utskottet delar även regeringens uppfattning att en kontrollstation om den slutliga nivån på överföringsbeloppet bör genomföras år 2004, till följd av den osäkerhet som finns kring beräkningarna om pensionssystemets framtida utveckling. Om denna nya analys av pensionssystemets ställning visar att ytterligare medel kan föras över till statsbudgeten bör en sådan ske den 1 januari 2005. Riktlinjerna för analysen bör enligt utskottet vara de som regeringen skisserar i propositionen, och utskottet delar regeringens uppfattning att den totala slutliga överföringen till statsbudgeten maximalt bör utgöras av ett belopp som motsvarar en engångsöverföring den 1 januari 1999 på 350 miljarder kronor. Med det ovan anförda avstyrker utskottet motion Fi5 (v) yrkande 1.

Utskottet konstaterar att det i framtiden kan uppstå situationer då den ekonomiska ställningen i pensionssystemet blir så stark att det inte finns anledning att behålla ytterligare överskott i systemet. Enligt fempartiöverenskommelsen om pensionssystemet skall varaktiga överskott efter den 1 januari 2005 tillfalla de försäkrade. Utskottet konstaterar vidare att frågan om hur ett utdelningsbart överskott skall definieras, fastställas och fördelas på de försäkrade kort diskuterades i den tidigare nämnda promemorian om automatisk balansering av ålderspensionssystemet (Ds 1999:43). Några förslag presenterades dock inte i promemorian, bl.a. eftersom det enligt promemorian saknades tillförlitliga metoder att analysera olika utvecklingsförlopps betydelse för pensionssystemets ekonomiska ställning och likviditet. Utskottet delar socialförsäkringsutskottets uppfattning att regeringen, om möjligt, i den aviserade propositionen med förslag till automatisk balansering även redovisar hur de försäkrade skall tillgodogöras eventuella framtida överskott i pensionssystemet. Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi7 (m) yrkande 1.

Propositionen

För att bl.a. öka effektiviteten i fondernas förvaltning föreslår regeringen ett antal förändringar i AP-fondernas uppbyggnad och organisation. Innebörden i regeringens förslag redovisas i korthet i punkterna nedan:

- Av de nuvarande första till femte AP-fondstyrelserna bildas fyra s.k. buffertfonder. Rent praktiskt går det till så att tredje AP-fondstyrelsen läggs ned och dess tillgångar och förpliktelser förs över till första fondstyrelsen. De fyra nya buffertfonderna bildas alltså av första, andra, fjärde och femte fondstyrelserna. Nuvarande sjätte- och sjunde AP-fondstyrelserna förblir i princip oförändrade.
- Fondstyrelserna föreslås byta namn. Första, andra och fjärde fondstyrelserna byter namn till Första, Andra respektive Fjärde AP-fonden. Femte fondstyrelsen byter namn till Tredje AP-fonden. Vidare föreslås att sjätte och sjunde fondstyrelserna byter namn till Sjätte respektive Sjunde AP-fonden.
- De fyra buffertfonderna skall inledningsvis vara lika stora. Första till femte fondstyrelserna beräknas den 1 januari 2001 ha tillgångar motsvarande 560 miljarder kronor, efter överföringen till statsbudgeten. Dessa tillgångar delas lika mellan de fyra buffertfonderna, vilket innebär att var och en av fonderna initialt kommer att förvalta omkring 140 miljarder kronor (inledningsvis kommer placeringstillgången för respektive fond att vara något lägre, till följd av att en stock på runt 30 miljarder kronor i reverslån etc. placeras i Första AP-fonden för avveckling. Stocken avvecklas under en längre tid och influtna medel skall löpande fördelas lika mellan fonderna). Den mer exakta fördelningen av tillgångsslagen mellan de fyra fonderna skall beslutas av regeringen efter samråd med fondernas styrelser och efter förslag från den utredare som också skall lämna förslag till hur överföringen från AP-fonderna till statsbudgeten skall vara sammansatt.
- De nya buffertfonderna skall vara statliga myndigheter. De skall vara fristående från varandra och oberoende gentemot regering och riksdag i sin löpande förvaltning. Förvaltningsorganisationerna skall byggas upp kring befintliga kanslier. Det kansli som i dag tillhör 1–3 AP-fondstyrelserna förs över till Första AP-fonden, medan Andra AP-fonden får bygga upp en ny förvaltningsorganisation.
- Varje fond skall ha en styrelse som leder och ansvarar för verksamheten. Styrelsen ansvarar för fondens förvaltning, organisation och verksamhet i övrigt. Styrelsen skall fastställa verksamhetsplan och därmed utarbeta placerings- och ägarpolicy och riskhanteringsplan för fonden. Styrelsen skall också utse den person som skall leda och ansvara för fondens löpande förvaltning.
- Antalet ledamöter i varje AP-fonds styrelse begränsas till nio utan suppleanter. I dagsläget har första till tredje fondstyrelserna nio ledamöter

medan fjärde och femte fondstyrelserna har vardera 14 ledamöter. För varje ledamot finns också en suppleant. Det innebär att antalet personer i första till femte fondstyrelserna i dag uppgår till 110 personer, inklusive suppleanter. Sjätte fondstyrelsen består i dagsläget av fem ledamöter och sjunde fondstyrelsen av sju ledamöter. I båda fallen utan suppleanter. Enligt regeringen skall ledamöter utses av regeringen för en tid av som längst tre år. Ledamöterna skall utses på grundval av personlig kompetens att främja fondförvaltningen. Av ledamöterna i buffertfondernas styrelse föreslås att två utses efter förslag från arbetstagarorganisationerna och två efter förslag från arbetsgivarorganisationerna. Regeringen utser ordförande i styrelserna bland de ledamöter som inte utses på förslag från arbetstagar- och arbetsgivarorganisationerna.

De nya reglerna för första, andra, fjärde och femte fondstyrelserna tas in i en ny lag under namnet lag om allmänna pensionsfonder (AP-fonder). Även reglerna för den nuvarande sjunde AP-fondstyrelsen förs i stort oförändrade in i den nya lagen. Vad avser sjätte och sjunde fondstyrelserna – se särskild behandling av dessa nedan. De rent organisatoriska förändringar som föreslås, t.ex. nedläggningen av tredje fondstyrelsen, namnändringarna och reglerna för utseende och sammansättning av styrelserna bör enligt regeringen träda i kraft redan den 1 maj 2000. Andra förändringar, som t.ex. omfördelning av tillgångar och nya placeringsregler, bör träda i kraft den 1 januari 2001, i samband med att överföringen av medel från AP-fonden till Riksgäldskontoret genomförs.

Motionerna

I *motion Fi5* av Gudrun Schyman m.fl. (v) anförs att förslaget till hur styrelserna i AP-fonderna skall tillsättas innebär att regeringens inflytande över styrelsernas sammansättning begränsas. Därför föreslås inte i propositionen att styrelserna skall ha en jämn könsfördelning. Motionärerna anser emellertid att målet bör vara en jämn könsfördelning och att det bör finnas en minimnivå för könsfördelningen i styrelserna. Detta bör enligt motionärerna skrivas in i lagen (yrkande 5).

I *motion Fi7* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anser motionärerna att det är egendomligt att vissa ledamöter i fondstyrelserna skall utses på förslag av arbetsmarknadens parter. Enligt propositionen skall ledamöterna utses på grundval av sin personliga kompetens som kapitalförvaltare och placerare. Därför är det enligt motionärerna svårt att motivera att just arbetsmarknadens parter skall ges rätt att nominera personer med sådana egenskaper. Enligt motionärerna innebär regeringens förslag till nominering att risken ökar att personer utan den nödvändiga kompetensen tar plats i styrelserna, vilket kan försvaga allmänhetens förtroende för fonderna. I stället bör regeringen utse samtliga ledamöter utan någon formell nomineringsrätt för någon instans (yrkande 2).

Utskottet tillstyrker propositionens förslag till förändrad organisation av AP-fonderna.

När det gäller arbetstagarorganisationernas och arbetsgivarorganisationernas rätt att föreslå sammanlagt fyra av totalt nio ledamöter i AP-fondernas styrelser vill utskottet anföra följande:

Parterna på arbetsmarknaden har ett stort intresse för fondernas förvaltning, bl.a. av den anledningen att pensionsavgifter och pensionsutbetalningar till stor del kan ses som lönekostnader respektive uppskjuten ersättning för arbete. Historiskt sett har också förbindelsen mellan AP-fonden och arbetsmarknaden varit stark, t.ex. genom att organisationerna på arbetsmarknaden haft och har rätt att föreslå ledamöter till fondstyrelserna. Detta är enligt utskottet en ordning som har en stark förankring i samhället och som därigenom också bidrar till att stärka allmänhetens förtroende för AP-fonden.

I motion Fi7 (m) anser motionärerna att förslaget till styrelsenominering ökar risken för att personer utan nödvändig kompetens tar plats i styrelserna. Utskottet vill med anledning av detta erinra om att det i propositionen föreslås att regeringen bör ges rätt att vägra utse en styrelseledamot som en organisation föreslagit, om regeringen bedömer att denne saknar de kvalifikationer som ställs på en styrelseledamot. I en sådan situation bör regeringen ha rätt att utse ledamot i organisationens ställe. Innan det sker bör dock regeringen ge organisationen tillfälle att lämna nytt förslag. Enligt utskottets mening skapar detta regelverk tillräckliga garantier för att de personer som utses till ledamöter har den kompetens som krävs för att sitta i en AP-fonds styrelse. Med det som anförts ovan avstyrker utskottet motion Fi7 (m) yrkande 2.

När det gäller könsfördelningen i fondernas styrelser vill utskottet hänvisa till att regeringen i propositionen anger att regeringen strävar efter att könsfördelningen i AP-fondernas styrelser, liksom i styrelserna i andra statliga myndigheter, skall vara så jämn som möjligt. Utskottet kan dock konstatera att det föreslagna nomineringssystemet till viss del begränsar regeringens möjligheter att påverka sammansättningen, bl.a. genom att fyra kandidater utses på förslag från arbetsmarknadens parter. Med det ovan anförda avstyrker utskottet motion Fi5 (v) yrkande 5.

Mål för fondernas förvaltning

Propositionen

AP-fondsystemets roll i det reformerade ålderspensionssystemet är, förutom när det gäller sjunde fondstyrelsen, att fungera som en buffert för pensionssystemet. Om pensionsutgifterna är större än pensionsavgifterna kommer medel att tas ur buffertfonderna. Omvänt om pensionsavgifterna är större än utgifterna tillförs fonderna medel. Systemet bidrar alltså till att utjämna kortsiktiga men även långsiktiga betalningsobalanser i systemet som t.ex. förändrad demografisk utveckling. Om förmögenheten i buffertfonderna utvecklas gynnsamt kan det leda till att pensionerna bli lägre genom den

automatiska stabiliseringen. Om däremot det uppstår ett varaktigt överskott i systemet skall det komma de försäkrade till godo.

För att tydligt markera sambandet mellan fondernas förvaltning och pensionssystemet bör det övergripande målet för fondernas förvaltning vara att tillgångarna skall förvaltas till största möjliga nytta för försäkringen för inkomstgrundad ålderspension. Allokeringen av tillgångarna i fonderna skall ske utifrån en analys av vilka åtaganden till pensionsbetalningar som finns i pensionssystemet.

Målet för fonderna bör dessutom vara att långsiktigt maximera avkastningen till den risk som finns med olika placeringar. Till följd av systemets grundläggande sociala uppgift bör den totala risknivån vara låg. Förvaltningen bör också karakteriseras av en god riskspridning mellan olika tillgångar och mellan inhemska och utländska marknader. Koncentration till enskilda företag, branscher, länder eller valutor skall undvikas. Vidare bör fonderna förvaltas så att nödvändig betalningsberedskap kan upprätthållas, dvs. att fonderna vid behov kan betala ut medel till Riksförsäkringsverket och ålderspensionssystemet.

Enligt propositionen skall inte AP-fonderna ha några näringspolitiska eller ekonomisk-politiska mål i förvaltningen. Däremot skall hänsyn till miljö och etik tas i placeringsverksamheten utan att avkall görs på det övergripande målet om hög avkastning. Styrelserna i varje buffertfond skall årligen fastlägga en plan för verksamheten. Planen skall innehålla en placerings- och ägarpolicy och en riskhanteringsplan. I verksamhetsplanen skall också redovisas vilka hänsyn till miljö och etik som fonden skall ta i placeringsverksamheten.

Regeringen skall, i likhet med tidigare, ansvara för en årlig utvärdering av fondernas förvaltning. I utvärderingen kan regeringen ge sin syn på utvecklingen av åtagandet i pensionssystemet och på fondernas uppdrag i övrigt. Utvärderingen skall precis som i dag överlämnas till riksdagen i form av en regeringsskrivelse.

I propositionen föreslås också att all förvaltning av fondernas medel skall kunna skötas av utomstående förvaltare, om styrelsen i fonden så beslutar. Det kan ske genom köp av fondandelar eller genom skräddarsydda uppdrag. Minst 10 % av kapitalet i varje buffertfond skall enligt propositionen förvaltas på detta sätt.

Motionerna

I *motion Fi5* av Gudrun Schyman m.fl. (v) anför att motionärerna inte delar den ideologiska och principiella uppfattning som ligger bakom utformningen av mål- och placeringsreglerna. Enligt motionärerna bör i stället AP-fondsmedlen i större utsträckning kunna utnyttjas för att möjliggöra en högre och uthållig tillväxt i svensk ekonomi. Den avgörande förutsättningen, om framtidens pensionskostnader skall klaras, är att en hög sysselsättning och en låg arbetslöshet kan upprätthållas. Det förutsätter framgångsrika små och stora svenska företag, en fortsatt utveckling i kunskapsintensiv och högförädlade riktning samt en väl fungerande offentlig sektor. Ett starkt svenskt

näringsliv förutsätter en aktiv och målmedveten näringspolitik. AP-fondmedlen bör därför i större utsträckning än i dag kunna utnyttjas för att möjliggöra en sådan näringspolitik (yrkande 2). Motionärerna anser vidare att en definition bör göras av de miljö- och etikhänsyn som enligt propositionen skall tas i placeringsverksamheten. Innebär hänsyn till miljö och etik att fonderna inte bör placera i t.ex. miljöfientliga industrier, vapenindustrier, porrinindustrin eller syftar regeringen på något annat (yrkande 3)?

I *motion Fi9* av Matz Hammarström m.fl. (mp) framförs att ambitionen att ta hänsyn till miljö och etik i placeringsverksamheten är bra. Men motionärerna anser att regeringen borde ha fört ett mer ingående resonemang om hur det skall gå till i praktiken. Ett sådant resonemang bör innehålla en närmare diskussion om hur miljö- och etikreglerna skall tillämpas i praktiken och hur fondstyrelserna i sina verksamhetsberättelser bör återrapportera till riksdagen om hur de utformat och tillämpat miljö- och etikhänsynen i sin förvaltning (yrkande 2).

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionerna i berörda delar.

Finansutskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening är det viktigt, inte minst för allmänhetens förtroende för systemet, att de övergripande målen för AP-fondernas förvaltning formuleras så att tillgångarna förvaltas till största möjliga nytta för försäkring för inkomstgrundad ålderspension och att avkastningen långsiktigt skall maximeras i förhållande till risken i placeringarna. Därför är det också, enligt utskottets mening, naturligt att fonderna inte skall ha några närings- eller ekonomisk politiska mål för sin verksamhet. Utskottet tillstyrker med det anförda regeringens förslag och avstyrker motion Fi5 (v) yrkande 2.

Utskottet delar regeringens åsikt att fonderna emellertid bör ta hänsyn till miljö och etik i sin placeringsverksamhet. Detta skall dock ske utan att avkall görs på det övergripande målet om maximal avkastning. Utskottet delar också regeringens, liksom socialförsäkringsutskottets, uppfattning att ansvaret för att utmejsla fondernas profil när det gäller miljö- och etikhänsyn i första hand bör ligga på de enskilda fondstyrelserna i samband med att verksamhetsplanerna fastställs. Det bör emellertid, enligt utskottets mening, inte hindra att regeringen i samband med den årliga utvärderingen av fondernas förvaltning preciserar sin syn på hur etik- och miljöreglerna formulerats och tillämpats. I propositionen anges också att fonderna i sin årsredovisning bör redovisa på vilket sätt man tagit hänsyn till miljö och etik i medelsförvaltningen. Utskottets ställningstagande ovan om miljö- och etikhänsyn i förvaltningen gäller även sjunde fondstyrelsen. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Fi5 (v) yrkande 3 och Fi9 (mp) yrkande 2.

Propositionen

För att öka riskspridningen och öka avkastningen av fondernas tillgångar föreslår regeringen bl.a. att utrymmet för placeringar i aktier och utländska tillgångar utökas. Fonderna skall ha identiska regler och propositionens förslag till placeringsregler för de nya buffertfonderna sammanfattas i tabellen nedan.

Tabell 1. Regeringens förslag till placeringsregler för buffertfonderna

Placeringsinstrument	Alla instrument på kapitalmarknaden, aktier och fordringsrätter skall vara marknadsnoterade och omsättningsbara (undantag fastighetsaktier).
Onoterade värdepapper	Högst 5 % av en fonds tillgångar får vara placerade i onoterade men omsättningsbara värdepapper. Onoterade aktier får endast ägas indirekt via fond eller riskkapitalföretag (undantag för egna fastighetsaktier).
Räntebärande värdepapper med låg risk	Minst 30 % av en fonds tillgångar.
Derivat	Främst i syfte att effektivisera förvaltning eller minska risker. Ej derivat med råvaror som underliggande instrument.
Krediter	Repor, direktlån till egna fastighetsbolag, korta lån och inlåning.
Utländsk valuta	Högst 40 % av en fonds tillgångar får exponeras mot valutarisk. Upptrappning med 5 procentenheter per år.
Upplåning	Kort upplåning för tillfälliga behov. Möjlighet till lån i Riksgäldskontoret vid fondtömning.
Stora exponeringar	Högst 10 % av en fonds tillgångar får exponeras mot en emittent eller grupp av emittenter.
Svenska aktier	Marknadsvärdet av varje fonds innehav av aktier i svenska bolag får högst motsvara 2 % av det totala värdet av svenska aktier på svenska börser och marknadsplatser.
Röstandel	Högst 10 % i ett börsnoterat enskilt företag (undantag för egna fastighetsbolag). Högst 30 % i onoterade företag (riskkapitalföretag).

När det gäller regeln för placeringar i utländsk valuta anger regeringen att en översyn kan bli nödvändig om Sverige i framtiden inför den gemensamma valutan euro. I ett sådant läge kommer placeringar inom euroområdet inte att vara förknippade med någon valutarisk. Den nu föreslagna regeln att högst 40 % av en fonds tillgångar får exponeras mot valutarisk skulle i ett sådant läge behöva begränsas. Även principerna om juridisk hemvist skulle då behöva ändras till att gälla hela euroområdet.

Motionen

I *motion Fi7* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anføres att den föreslagna rätten för var och en av de fyra buffertfonderna att inneha upp till tio procent av rösterna i ett enskilt företag är betänkligt, i ljuset av fondernas stora kapital och den nomineringsrätt som enligt förslaget skall tilldelas bl.a. de fackliga organisationerna. Särskilt vad gäller börsnoterade svenska aktier föreligger det en risk att placeringarna sker i maktsyfte, varvid tio procent av rösterna i ett företag medger ett betydande inflytande. Ett sätt att försäkra sig mot missbruk av detta slag vore enligt motionärerna att föreskriva att placeringar i svenska börsnoterade aktier skall ske enligt deras vikt i börsindex. Eftersom marknadsvärdet av varje fonds innehav av svenska aktier får motsvara högst två procent av värdet på Stockholms fondbörs, skulle placeringen i ett enskilt företag som mest kunna vara i denna storleksordning. Fondernas köp av svenska börsnoterade aktier bör enligt motionärerna ske enligt indexprincipen. Det skulle innebära att vissa andra placeringsbestämmelser måste ses över i de fall de står i strid med indexprincipen (yrkande 3).

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till nya placeringsregler för buffertfonderna.

För att begränsa buffertfondernas möjligheter till ägarinflytande i enskilda företag föreslår regeringen att var och en av buffertfonderna får inneha aktier eller andelar motsvarande högst 10 % av röstetalet i ett svenskt eller utländskt börsnoterat företag. Det är samma regel som i dag gäller för fjärde och femte fondstyrelserna. En alternativ metod till den föreslagna rösträttsbegränsningen kan, som också påpekas i *motion Fi7* (m), vara att lagfästa att fondernas svenska aktieportföljer skall förvaltas passivt i enlighet med viktorna i ett i förväg bestämt aktieindex. I ett sådant läge skulle AP-fondernas röststyrka i princip begränsas till 2 % av rösterna i varje enskilt bolag (under förutsättning att den föreslagna begränsningsregeln för fondernas svenska aktieinnehav införs). Utskottet delar emellertid regeringens slutsats att en sådan lagregel om passiv indexförvaltning i alltför hög grad skulle begränsa fondernas förvaltning, framför allt i förhållande till andra pensionsförvaltare. Det skulle i sin tur kunna reducera buffertfondernas avkastning. En annan nackdel med lagreglerad indexförvaltning är att marknadens funktion kan påverkas negativt, när stora aktörer inte genom sin analys och aktiva förvaltning bidrar till att priserna på marknaden reflekterar tillgänglig information.

Enligt utskottets mening finns det dock inget som hindrar att fonderna själva väljer att införa en indexförvaltning. En förvaltning efter index kan vara ett bra alternativ inom de områden där fonderna saknar eller väljer att inte skaffa sig kompetens för en aktiv förvaltning, t.ex. vid placeringar på utländska marknader där fonderna saknar egen närvaro. Med det ovan anförda avstyrker utskottet motion Fi7 (m) yrkande 3.

Sjätte fondstyrelsen

Propositionen

Sjätte AP-fondstyrelsen ligger utanför fempartiöverenskommelsen om det reformerade pensionssystemet. Därmed berörs inte Sjätte AP-fonden av de regelförändringar och den omorganisation av Allmänna pensionsfonden som föreslås i propositionen. Regeringen föreslår emellertid i propositionen att de nu gällande reglerna för sjätte fondstyrelsen i princip oförändrade förs över till en ny lag som enbart reglerar sjätte fondstyrelsen. Regeringen anger dock att det vore angeläget att även reglerna för Sjätte AP-fonden förs in i den nya lagen om allmänna pensionsfonder som föreslås i propositionen. Men eftersom reglerna för sjätte fondstyrelsen inte ingått i fempartiöverenskommelsen har detta inte varit möjligt. Regeringen anger dock att den så snart som möjligt avser att återkomma till riksdagen med förslag om att även reglerna för Sjätte AP-fonden förs in i den föreslagna lagen om allmänna pensionsfonder.

Regeringen föreslår också att sjätte AP-fondstyrelsen byter namn till Sjätte AP-fonden.

Motionerna

I *motion Fi7* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anføres att sjätte fondstyrelsen aldrig haft något i ATP-systemet att göra. Att placera i små, onoterade bolag är förenat med stor risk och låg likviditet. De passar därför inte i en buffertfond. Bristen på samband med AP-fonden i övrigt framgår också av att sjätte fondstyrelsen inte har någon skyldighet att bidra till utbetalning av pensioner, anför motionärerna. Enligt motionärerna är sjätte AP-fondstyrelsen ett främmande inslag i pensionssystemet. Styrelsens tillgångar bör därför ingå i den överföring på 155 miljarder kronor som AP-fonderna skall göra till staten. För att undvika marknadsstörningar kan styrelsens innehav av börsnoterade aktier dessförinnan bytas ut mot obligationer. De onoterade aktierna förs till ett riskkapitalbolag under Finansdepartementet. Bolaget bör sedan snarast möjligt privatiseras på samma sätt som en gång skedde med Atle och Bure. Därigenom behövs ingen ny lag om Sjätte AP-fonden (yrkandena 4 och 5).

I *motion Fi8* av Karin Pilsäter m.fl. (fp) anføres att sjätte fondstyrelsen inte ingår i fempartiuppgörelsen om det reformerade pensionssystemet. Regeringen föreslår att styrelsen byter namn till Sjätte AP-fonden. Men enligt motionärerna bör fonden i stället läggas ned och medlen i fonden ingå i överföringsbeloppet till staten. Näringspolitik skall inte bedrivas genom att pensionspengar förvaltas i en sådan fond. Staten skall inte vara aktör på detta

Finansutskottets ställningstagande

Sjätte fondstyrelsen bildades den 1 juli 1996 och verksamheten kom i gång i slutet av 1996. Fondstyrelsens inriktning är att placera medel på riskkapitalmarknaden, och då framför allt i små och medelstora företag. Även om fondstyrelsen endast bedrivit verksamhet i drygt tre år kan utskottet, med ledning av fondstyrelsens årsredovisningar och regeringens årliga utvärderingar av fondstyrelsen, konstatera att avkastningen kan betecknas som tillfredsställande utifrån gällande förutsättningar. Enligt utskottets mening fyller sjätte AP-fondstyrelsen sin definierade roll i AP-fondsystemet och det finns ingen anledning att genomgripande förändra, avveckla eller sälja ut verksamheten. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om sjätte AP-fondstyrelsen och avstyrker motionerna Fi7 (m) yrkandena 4 och 5 och Fi8 (fp).

Sjunde fondstyrelsen

Propositionen

De regler som i dagsläget gäller för den sjunde fondstyrelsens förvaltning är att den så långt som möjligt skall vara konkurrensneutral i förhållande till de privata fondförvaltare som agerar inom ramen för pensionssystemet. Särskilda regler begränsar dock fondstyrelsens inflytande i bolag.

Enligt propositionen kommer de nu gällande förvaltningsreglerna för sjunde AP-fondstyrelsen att i ett i princip oförändrat skick föras till den nya lagen om allmänna pensionsfonder (AP-fonder). I dagsläget är bestämmelserna för sjunde AP-fondstyrelsen vad gäller t.ex. styrelsearbete, delegation, redovisning, uppföljning och utvärdering desamma som gäller för övriga fondstyrelser. Dessa bestämmelser kommer alltså att gälla. Det innebär bl.a. att styrelsen fr.o.m. den 1 maj 2000 föreslås utökas från dagens sju ledamöter till nio ledamöter, som utses av regeringen. Sjunde fondstyrelsen föreslås också byta namn till Sjunde AP-fonden.

Regleringen av målet för sjunde fondstyrelsens förvaltning justeras emellertid något. Sjunde AP-fonden skall årligen lägga fast en plan för verksamheten med en placeringspolicy och en riskhanteringsplan. I placeringspolicyen skall anges närmare mål för förvaltningen, mål som skall vara mätbara och tidsbestämda. Vidare skall anges hur hänsyn till miljö och etik skall tas i placeringsverksamheten utan att avkall görs på det övergripande målet om hög avkastning.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet, som tidigare avstyrkt motionsyrkanden med begäran om precisering av miljö- och etikhänsyn, tillstyrker propositionen såvitt avser sjunde fondstyrelsen.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag om sjunde AP-fondstyrelsen. Vad gäller miljö- och etikhänsyn i fondens förvaltning hänvisas till utskottets ställningstagande under avsnittet Mål för fondernas förvaltning.

Lokalisering av Andra AP-fonden

Propositionen

Propositionens förslag till omorganisation av AP-fonden innebär bl.a. att Andra AP-fonden från grunden skall bygga upp en ny förvaltningsorganisation. Övriga fonder skall använda redan befintliga organisationer. Det kansli som i dag är gemensamt för första till tredje fondstyrelserna förs till den nya Första AP-fonden. Fjärde AP-fondstyrelsens kansli förs till Fjärde AP-fonden medan femte fondstyrelsens förvaltningsorganisation förs till den nya Tredje AP-fonden (tidigare femte fondstyrelsen). Sjätte och sjunde fondstyrelserna påverkas inte organisatoriskt av förslagen i propositionen. I propositionen finns inga förslag om den geografiska lokaliseringen av de nya AP-fonderna. På ett förslag från sjätte fondstyrelsen (som är placerad i Göteborg) att den kan bygga upp den nya buffertfonden anger emellertid regeringen i propositionen att det inte är lämpligt, bl.a. av den anledningen att sjätte fondstyrelsen och den nya buffertfonden inte har samma placeringsmandat.

Motionerna

I *motion Fi3* av Mats Lindberg m.fl. (s) anfördes att flera företrädare för näringsliv och forskning har uttalat sig för att Fjärde AP-fonden skall placeras i Göteborg. Det skulle kunna bidra till att ett av Sveriges industricentrum vidareutvecklas och att nyföretagandet och den högre utbildningen i regionen stärks. Detta utan att Stockholms styrka som finansiellt centrum utarmas. Tvärtom skulle, enligt motionärerna, en placering i Göteborg bidra till att Sverige får ytterligare ett starkt finansiellt centrum som kan bidra till en mer dynamisk ekonomisk utveckling i hela landet.

I *motion Fi4* av Britt Bohlin m.fl. (s) menar motionärerna att nya Fjärde AP-fonden, som skall byggas upp från grunden, bör placeras i Västsverige och Göteborg. Tillgången till en utvecklad finansiell sektor i regionen skulle positivt bidra till industriutvecklingen och den högre utbildningen i Västsverige. Enligt motionärerna har många banker och försäkringsbolag som verkat i Västsverige under senare år fusionerats eller köpts upp och huvudverksamheterna har flyttats till Stockholm.

I *motion Fi5* av Gudrun Schyman m.fl. (v) anfördes att alla nuvarande fondstyrelser och kanslier, förutom Sjätte AP-fonden, är belägna i Stockholm. Enligt motionärerna skulle en utlokalisering av en eller flera fonder kunna få en positiv effekt för den regionala ekonomiska utvecklingen. Placeringen av Sjätte AP-fonden i Göteborg har t.ex. inneburit en in- och återflyttning av ekonomisk kompetens till regionen. Eftersom någon förändring av AP-fondernas lokalisering inte föreslås i propositionen bör regeringen åter-

komma med förslag om en utlokalisering av tre fonder, en i norra Sverige, en i södra Sverige och ytterligare en i västra Sverige, enligt motionärerna (yrkande 4).

I *motion Fi6* av Rolf Kenneryd m.fl. (c) anfördes att nya Andra AP-fonden skall byggas upp från grunden. Därmed är den att betrakta som ny statlig verksamhet, och nytillkommande statlig verksamhet skall prövas ur lokaliserings synpunkt. Enligt motionärerna finns det vid val av lokalisering av Andra AP-fonden all anledning att nyttja den finansiella kompetens som finns i Göteborg och Västsverige. Andra AP-fonden skulle bli ett bra komplement till Sjätte AP-fonden som redan i dagsläget är lokaliserad till Göteborg. Enligt motionärerna finns det också ett bra underlag i Göteborg för att kunna bedriva Andra AP-fondens verksamhet på ett professionellt sätt. Andra AP-fonden bör dock ej byggas upp inom den befintliga organisationen för Sjätte AP-fonden, utan Andra AP-fonden bör byggas upp som en egen myndighet i Göteborg.

I *motion Fi9* av Matz Hammarström m.fl. (mp) anfördes att det nu när AP-fondsystemet omstruktureras finns anledning att se över lokaliseringen av de nya AP-fonderna. Fonderna skall förvalta pensionsmedel från människor i hela Sverige och kommer också att förvalta tillgångar i olika delar av Sverige. Av dessa skäl och av allmänna regionalpolitiska skäl bör därför de fyra fondernas styrelser och förvaltningar kunna lokaliseras på lämpliga orter i olika delar av landet. Med den moderna IT-tekniken bör detta vara möjligt utan att man går miste om samordningsvinster och specialiseringsfördelar (yrkande 1).

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen i propositionen inte presenterar något förslag till geografisk lokalisering av de fyra nya buffertfonder som bildas av dagens första till femte fondstyrelser. Av de nya fonderna är det enbart Andra AP-fonden som från grunden skall bygga upp en helt ny förvaltningsorganisation. De övriga tre fonderna skall utnyttja redan befintliga kanslier. Till Första AP-fonden förs den förvaltningsorganisation som i dagsläget tillhör första till tredje fondstyrelserna. Fjärde AP-fonden skall bygga upp sitt kansli utifrån fjärde fondstyrelsens kansli medan femte fondstyrelsens kansli bildar grunden för Tredje AP-fondens förvaltningsorganisation.

Viktiga utgångspunkter vid val av lokalisering för denna typ av kvalificerad finansiell verksamhet som förvaltningen av AP-fonderna innebär är bl.a. att det finns en bred bas för rekrytering av de specialister som krävs för verksamheten. Finansiell kompetens hos personal och ledning är, enligt utskottets mening, en avgörande faktor för en hög avkastning och en i övrigt framgångsrik förvaltning. Vidare är det nödvändigt att det finns en konkurrenskraftig internationell miljö, med en hög koncentration av finansföretag, övriga företag och marknadsplatser för olika typer av tillgångsslag. Internationell erfarenhet visar att finansiella företag drar stor nytta av att företagen finns geografiskt samlade. Runt om i världen är den finansiella sektorn starkt

koncentrerad till huvudstäder, storstäder eller andra utpräglade finanscentrum.

För svensk del är Stockholm en naturlig lokaliseringssort för finansiell förvaltning. Stockholm är Nordens främsta finansiella centrum, en mängd olika företag finns representerade genom antingen huvud- eller representationskontor och möjligheterna att knyta till sig kompetent personal och kvalificerade finansiella konsulter är relativt stora. Enligt utskottets mening har bl.a. sjätte fondstyrelsens verksamhet visat att även Göteborgsregionen erbjuder goda förutsättningar för finansiell tjänsteverksamhet. I regionen finns ett väl differentierat och växande näringsliv, med både små och stora, nationella och internationella företag. Arbetsmarknaden är tillräckligt stor och bred för att kunna tillfredsställa en efterfrågan på t.ex. kvalificerad och kompetent finansiell personal.

Enligt utskottets mening bör nya Andra AP-fonden lokaliseras till Göteborg. Utskottet delar emellertid regeringens ståndpunkt i propositionen att Andra AP-fonden inte bör byggas upp kring den befintliga organisationen för sjätte fondstyrelsen, utan anser att Andra AP-fonden bör byggas upp som en egen myndighet i Göteborg. De övriga AP-fonderna bör enligt utskottet ligga kvar i Stockholm, där de kan dra fördelar av Stockholms konkurrenskraftiga finansiella miljö och byggas upp kring de professionella förvaltningsorganisationer som redan finns.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Fi3 (s), Fi4 (s) och Fi6 (c) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet avstyrker motionerna Fi5 (v) yrkande 4 och Fi9 (mp) yrkande 1.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. *beträffande överföring av medel från AP-fonden till staten*
att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:46 i denna del och med avslag på motionerna 1999/2000:Fi5 yrkande 1 och 1999/2000:Fi7 yrkande 1 godkänner de riktlinjer som regeringen föreslår om en ny analys av pensionssystemets ekonomiska ställning år 2004 och att det i samband därmed skall göras en prövning av om ytterligare medel skall överföras från AP-fonderna till Riksgäldskontoret den 1 januari 2005,

res. 1 (v)

2. *beträffande ny organisation av Allmänna pensionsfonden*
att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:46 i denna del samt med avslag på motionerna 1999/2000:Fi5 yrkande 5 och 1999/2000:Fi7 yrkande 2 godkänner vad utskottet anfört,

res. 2 (m)

res. 3 (v)

3. beträffande *mål för fondernas förvaltning*
att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:46 i denna del samt med avslag på motionerna 1999/2000:Fi5 yrkandena 2 och 3 och 1999/2000:Fi9 yrkande 2 godkänner vad utskottet anfört,

res. 4 (v)

res. 5 (mp)

4. beträffande *placeringsbestämmelser för fonderna*
att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:46 i denna del samt med avslag på motion 1999/2000:Fi7 yrkande 3 godkänner vad utskottet anfört,

res. 6 (m)

5. beträffande *sjätte fondstyrelsen*
att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:46 i denna del samt med avslag på motionerna 1999/2000:Fi7 yrkandena 4 och 5 och 1999/2000:Fi8 godkänner vad utskottet anfört,

res. 7 (m, fp)

6. beträffande *sjunde fondstyrelsen*
att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:46 i denna del godkänner vad utskottet anfört,

7. beträffande *lokalisering av Andra AP-fonden*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Fi3, 1999/2000:Fi4 och 1999/2000:Fi6 samt med avslag på motionerna 1999/2000:Fi5 yrkande 4 och 1999/2000:Fi9 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

res. 8 (m)

res. 9 (v)

res. 10 (mp)

res. 11 (fp) - motiv.

8. beträffande *lagförslagen*
att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:46 i denna del och till följd av vad utskottet ovan anfört och hemställt antar de i *bilaga 1* återgivna förslagen till
dels lag om allmänna pensionsfonder (AP-fonder),
dels lag om Sjätte AP-fonden,
dels lag om införande av ny lagstiftning för allmänna pensionsfonder,
dels lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,
dels lag om ändring i lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift,
dels lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
dels lag om ändring i lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift,
dels lag om ändring i lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Premiepensionsmyndigheten,
dels lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
dels lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),

*dels lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
dels lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter,
dels lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.*

1999/2000:FiU19

Stockholm den 21 mars 2000

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

I beslutet har deltagit: Jan Bergqvist (s), Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Lisbet Calner (s), Johan Lönnroth (v), Sonia Karlsson (s), Fredrik Reinfeldt (m), Carin Lundberg (s), Sven-Erik Österberg (s), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m), Matz Hammarström (mp), Lena Ek (c), Karin Pilsäter (fp), Gunnar Axén (m), Hans Hoff (s) och Marie Engström (v).

1. Överföring av medel från AP-fonden till staten (mom. 1) (v)

Johan Lönnroth och Marie Engström (båda v) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnittet *Överföring av medel från AP-fonden till staten* bort ha följande lydelse:

Storleken på de nya buffertfonderna i pensionssystemet kan få stor betydelse för nivån på de framtida pensionerna. Blir den ekonomiska tillväxten låg samtidigt som stora pensionärgenerationer skall få pension och befolkningsutvecklingen är sådan att allt färre betalar in avgifter till systemet utsetts pensionssystemet för en stor press. Är buffertfonderna i detta läge inte tillräckligt stora slår den s.k. bromsen till med sänkta pensioner som följd.

Enligt utskottets mening är det viktigt att buffertfonderna inte berövas alltför mycket av de medel som i dag finns i AP-fonderna. Ju mer pengar som överförs till statsbudgeten, desto större är risken att framtida pensionärer drabbas av sänkta pensioner.

I propositionen föreslår regeringen att ytterligare 155 miljarder kronor förs över från AP-fonden till statsbudgeten den 1 januari 2001. Dessutom föreslås att en ny analys av pensionssystemets ekonomiska ställning skall genomföras 2004 för att pröva om ytterligare medel skall överföras den 1 januari 2005.

Enligt utskottets mening bör oberoende svenska experter under några år följa och studera utvecklingen i det nya systemet innan riksdagen beslutar om ytterligare överföring av medel från AP-fonden till statsbudgeten. Detta för att minimera riskerna för att den s.k. bromsen i framtiden skall utlösas.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi5 (v) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motion Fi7 (m) yrkande 1 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *överföring av medel från AP-fonden till staten* att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Fi5 yrkande 1 samt med avslag på proposition 1999/2000:46 i denna del och motion 1999/2000:Fi7 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Ny organisation av Allmänna pensionsfonden (mom. 2) (m)

Gunnar Hökmark, Fredrik Reinfeldt, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m) anser

dels att finansutskottets ställningstagande under avsnittet *Ny organisation av Allmänna pensionsfonden* bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker i huvudsak propositionens förslag till organisation av Allmänna pensionsfonden.

När det gäller tillsättningen av styrelserna i AP-fonderna och propositionens förslag att arbetsmarknadens parter bör få rätt att nominera sammantaget fyra av en fonds nio ledamöter vill utskottet emellertid anföra följande:

Styrelseledamöterna i AP-fonderna skall tillsättas på grundval av sin personliga kompetens som kapitalförvaltare och placerare. Regeringens förslag till nominering innebär emellertid att risken ökar att personer utan denna nödvändiga kompetens tar plats i styrelserna. Det kan försvaga allmänhetens förtroende för fonderna. Enligt utskottets mening bör därför regeringen utse samtliga ledamöter i AP-fondernas styrelser utan formell nomineringsrätt för någon instans.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi7 (m) yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motion Fi5 (v) yrkande 5 avstyrks

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *ny organisation av Allmänna pensionsfonden*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Fi7 yrkande 2 och proposition 1999/2000:46 i denna del samt med avslag på motion 1999/2000:Fi5 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Ny organisation av Allmänna pensionsfonden (mom. 2) (v)

Johan Lönnroth och Marie Engström (båda v) anser

dels att den del av finansutskottets ställningstagande i avsnittet *Ny organisation av Allmänna pensionsfonden* som börjar med "När det gäller könsfördelningen" och slutar med "Fi5 (v) yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att regeringen i propositionen inte föreslår att styrelserna i AP-fonderna skall ha en jämn könsfördelning. Anledningen är bl.a. att förslaget till nomineringsförfarande begränsar regeringens inflytande över styrelsernas sammansättning. Trots begränsningen bör enligt utskottets mening målet om jämn könsfördelning och en miniminivå av fördelning i styrelserna skrivas in i lagen om allmänna pensionsfonder. Dessutom bör möjligheterna till ett regionalt fackligt inflytande i de olika fonderna garanteras.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi5 (v) yrkande 5 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motion Fi7 (m) yrkande 2 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *ny organisation av Allmänna pensionsfonden*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Fi5 yrkande 5 och proposition 1999/2000:46 i denna del samt med avslag på motion 1999/2000:Fi7 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Mål för fondernas förvaltning (mom. 3) (v)

Johan Lönnroth och Marie Engström (båda v) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnittet *Mål för fondernas förvaltning* bort ha följande lydelse:

Utskottet delar inte den ideologiska och principiella uppfattning som ligger bakom propositionens förslag till mål- och placeringsregler för de nya buffertfonderna. De är dikterade av kravet på maximal avkastning.

Enligt utskottets mening bör medlen i AP-fonderna i större utsträckning utnyttjas för att möjliggöra en hög och uthållig tillväxt i den svenska ekonomin. Den mest avgörande förutsättningen för att framtidens pensionskostnader skall klaras är att en hög sysselsättning och en låg arbetslöshet kan upprätthållas. Det förutsätter framgångsrika små och stora svenska företag, en fortsatt utveckling i kunskapsintensiv och högförädlade riktning samt en väl fungerande offentlig sektor. Ett starkt svenskt näringsliv förutsätter en aktiv och målmedveten näringspolitik. AP-fondsmedlen bör därför i större utsträckning än i dag kunna utnyttjas för att möjliggöra en sådan näringspolitik. Enligt utskottets mening bör därför målen och placeringsreglerna för AP-fonderna formuleras så att medlen skall förvaltas utifrån långsiktiga samhällsekonomiska kriterier, detta för att tillgodose samhällets tillväxt- och sysselsättningsmål.

I propositionen anges att fonderna skall ta hänsyn till miljö och etik i sin placeringsverksamhet. Enligt utskottets mening bör regeringen närmare definiera hur fonderna skall ta hänsyn till etik och miljö. Innebär det att fonderna inte skall placera i t.ex. miljöfientliga industrier, vapenindustrier eller porindustri eller är det något annat som avses?

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi5 (v) yrkandena 2 och 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Med det anförda tillgodoses också motion Fi9 (mp) yrkande 2.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *mål för fondernas förvaltning*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Fi5 yrkandena 2 och 3 och 1999/2000:Fi9 yrkande 2 samt med avslag på proposition 1999/2000:46 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Mål för fondernas förvaltning (mom. 3) (mp)

Matz Hammarström (mp) anser

dels att den del av finansutskottets ställningstagande i avsnittet *Mål för fondernas förvaltning* som börjar med ”Utskottet delar regeringens” och slutar med ”Fi9 (mp) yrkande 2” bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det bra att regeringen i propositionen föreslår att AP-fonderna i sin placeringsverksamhet skall ta hänsyn till miljö och etik, men regeringen bör också närmare utveckla hur miljö- och etikreglerna skall

tillämpas i praktiken samt ge anvisningar om hur fondstyrelserna i sina verksamhetsberättelser skall redovisa för regering och riksdag hur de i förvaltningen utformat och tillämpat miljö- och etikhänsynen.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi9 (mp) yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Med det anförda tillgodoses motion Fi5 (v) yrkande 3 medan yrkande 2 i samma motion avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *mål för fondernas förvaltning*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Fi9 yrkande 2 och 1999/2000:Fi5 yrkande 3 och proposition 1999/2000:46 i denna del samt med avslag på motion 1999/2000:Fi5 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Placeringsbestämmelser för fonderna (mom. 4) (m)

Gunnar Hökmark, Fredrik Reinfeldt, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnittet *Placeringsbestämmelser för fonderna* bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker i huvudsak propositionens förslag till placeringsbestämmelser för fonderna.

Enligt utskottets mening är emellertid förslaget att var och en av de fyra buffertfonderna skall ha rätt att inneha upp till tio procent av rösterna i ett enskilt företag mycket tveksamt. Speciellt tveksamt är det i ljuset av fondernas stora kapital och den nomineringsrätt som enligt propositionen skall tilldelas bl.a. de fackliga organisationerna. Särskilt vad gäller börsnoterade svenska aktier finns en risk att placeringarna sker i maktsyfte, varvid tio procent av rösterna i ett företag ger ett betydande inflytande.

Ett sätt att försäkra sig mot missbruk av detta slag är enligt utskottets mening att i lagen fastställa att placeringar i svenska börsnoterade aktier skall ske enligt deras vikt i börsindex. Eftersom marknadsvärdet av varje fonds innehav av svenska aktier får motsvara högst två procent av värdet på Stockholms fondbörs, skulle placeringen i ett enskilt företag som mest kunna vara i denna storleksordning. Enligt utskottets mening bör därför fondernas köp av svenska börsnoterade aktier ske enligt indexprincipen. En sådan regel skulle innebära att vissa andra placeringsbestämmelser måste ses över i de fall de står i strid med indexprincipen.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi7 (m) yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande placeringsbestämmelser för fonderna
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Fi7 yrkande 3 och proposition 1999/2000:46 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Sjätte fondstyrelsen (mom. 5) (m, fp)

Gunnar Hökmark (m), Fredrik Reinfeldt (m), Anna Åkerhielm (m), Karin Pilsäter (fp) och Gunnar Axén (m) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnittet *Sjätte fondstyrelsen* bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är den sjätte fondstyrelsen ett främmande inslag i pensionssystemet. Sjätte fondstyrelsen ingår inte heller i fempartiuppgörelsen om det reformerade pensionssystemet. Den fyller ingen funktion för att trygga de framtida pensionerna. Den sjätte fondstyrelsen och den av regeringen tänkta Sjätte AP-fonden är i stället en kvarleva från fondsocialistiska föreställningar och tron på fördelarna med statligt ägande.

Den svenska aktiemarknadens utveckling visar med tydlighet att det inte finns något behov av statliga investeringar genom offentliga fonder. Erfarenheterna av statliga företagsinvesteringar är däremot entydigt negativa. Statligt fondägande motverkar dessutom en enligt utskottet angelägen utveckling mot personligt ägande.

Enligt utskottets mening bör därför sjätte fondstyrelsen avvecklas. Tillgångarna i styrelsen bör ingå i det belopp som skall föras över från AP-fonden till staten.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Fi7 (m) yrkandena 4 och 5 och Fi8 (fp) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *sjätte fondstyrelsen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Fi7 yrkandena 4 och 5 och 1999/2000:Fi8 samt med avslag på proposition 1999/2000:46 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Lokalisering av Andra AP-fonden (mom. 7) (m)

Gunnar Hökmark, Fredrik Reinfeldt, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m) anser

dels att finansutskottets ställningstagande i avsnittet *Lokalisering av Andra AP-fonden* bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör lokaliseringen av buffertfonderna vara en fråga för fondernas styrelser att avgöra. Fonderna har ett ansvar för att fonderna förvaltas på bästa möjliga sätt för att på det viset ge framtida pensionärer största möjliga trygghet. Deras krav på avkastning skall enligt pensionsöverenskommelsen inte påverkas av regional- eller näringspolitiska överväganden. Fondstyrelsernas placering bör i enlighet med detta avgöras av de kriterier och regler för förvaltningen som fonderna mot bakgrund av sitt ansvar väljer att arbeta inom.

Det finns från riksdagens sida ingen anledning att i denna fråga inskränka fondstyrelsernas ansvar vad gäller förvaltningen. Det finns enligt utskottets

mening ej heller anledning för riksdagen att utesluta någon eller några orter som ur fondernas perspektiv skulle kunna anses vara lämpliga.

De som bäst kan avgöra lokaliseringen mot bakgrund av fondernas ansvar mot framtida pensionärer är fonderna själva. Enligt utskottets mening bör det alltså vara upp till styrelserna i respektive fond att besluta om var fonden skall vara lokaliserad.

Motionerna Fi3 (s), Fi4 (s), Fi5 (v) yrkande 4, Fi6 (c) och Fi9 (mp) yrkande 1 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *lokalisering av Andra AP-fonden*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Fi3, 1999/2000:Fi4, 1999/2000:Fi5 yrkande 4, 1999/2000:Fi6 och 1999/2000:Fi9 yrkande 1,

9. Lokalisering av Andra AP-fonden (mom. 7) (v)

Johan Lönnroth och Marie Engström (båda v) anser

dels att den del av finansutskottets ställningstagande i avsnittet *Lokalisering av Andra AP-fonden* som börjar med ”Viktiga utgångspunkter vid” och slutar med ”Fi9 (mp) yrkande 1” bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar vidare att alla nuvarande fondstyrelser och kanslier, förutom sjätte fondstyrelsen, är belägna i Stockholm. Enligt utskottets mening skulle en utlokalisering av en eller flera fonder kunna få en positiv effekt för den regionala ekonomiska utvecklingen. Placeringen av sjätte fondstyrelsen till Göteborg har t.ex. inneburit en in/återflyttning av ekonomisk kompetens till regionen. Eftersom någon förändring av AP-fondernas lokalisering inte föreslås i propositionen anser utskottet att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om en utlokalisering av tre fonder, en i norra Sverige, en i södra Sverige och ytterligare en i västra Sverige. Den fond som skall placeras i västra Sverige bör enligt utskottets mening placeras i Göteborg.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi5 (v) yrkande 4 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna Fi3 (s), Fi4 (s), Fi6 (c) och Fi9 (mp) yrkande 1 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *lokalisering av Andra AP-fonden*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Fi5 yrkande 4 samt med avslag på motionerna 1999/2000:Fi3, 1999/2000:Fi4, 1999/2000:Fi6 och 1999/2000:Fi9 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Lokalisering av Andra AP-fonden (mom. 7) (mp)

1999/2000:FiU19
Reservationer

Matz Hammarström (mp) anser

dels att den del av finansutskottets ställningstagande i avsnittet *Lokalisering av Andra AP-fonden* som börjar med "Viktiga utgångspunkter vid" och slutar med "Fi9 (mp) yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening finns det nu, i samband med omstruktureringen av AP-fondsystemet, också anledning att se över lokaliseringen av de nya AP-fonderna. Fonderna skall förvalta pensionsmedel från människor i hela Sverige och kommer också att förvalta tillgångar i olika delar av Sverige. Av dessa skäl och av allmänna regionalpolitiska skäl bör därför de fyra fondernas styrelser och förvaltningar kunna lokaliseras på lämpliga orter i olika delar av landet. Med den moderna IT-tekniken bör detta vara möjligt utan att man går miste om samordningsvinster och specialiseringsfördelar. Enligt utskottets mening bör därför regeringen återkomma till riksdagen med förslag om var fonderna bör lokaliseras.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi9 (mp) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Övriga här aktuella motioner avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *lokalisering av Andra AP-fonden*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Fi9 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1999/2000:Fi3, 1999/2000:Fi4, 1999/2000:Fi5 yrkande 4 och 1999/2000:Fi6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Lokalisering av Andra AP-fonden (mom. 7, motiveringen) (fp)

Karin Pilsäter (fp) anser att den del av finansutskottets ställningstagande i avsnittet *Lokalisering av Andra AP-fonden* som börjar med "För svensk del" och slutar med "som redan finns" bort ha följande lydelse:

För svensk del är Stockholm en naturlig lokaliseringsort för finansiell förvaltning. Stockholm är Nordens främsta finansiella centrum, en mängd olika företag finns representerade genom antingen huvud- eller representationskontor och möjligheterna att knyta till sig kompetent personal och kvalificerade finansiella konsulter är relativt stora. Fondernas uppgift är att vara en buffert i pensionssystemet och att långsiktigt maximera avkastningen. Fonderna skall inte ha några näringspolitiska eller ekonomisk-politiska mål i förvaltningen. Lokaliseringen av fonderna skall enbart bedömas ur detta perspektiv. Bland annat genom den närhet som den nya informationsteknologin erbjuder kan andra lokaliseringar än Stockholm erbjuda kompletterande fördelar, och finansinstituten, i synnerhet de internationella, har börjat uppträda i decentraliserade mönster ute i marknaderna. I Västsverige återfinns exempelvis en stor del av fordonsindustrin med alla sina kringmark-

nader, en stor del av föregångsföretagen inom läkemedels-, medicin- och bioteknik, en snabbväxande IT-industri, och mycket, mycket mer – mellan 25 och 30 % av den totala näringsverksamheten i landet. Stora utländska fonder som konkurrerar om de bästa investeringarna agerar i dag lokalt i västra Sverige för att dra nytta av närheten till marknaden och innovationerna. Därför borde det också ur konkurrenssynpunkt vara fördelaktigt för Andra AP-fonden att arbeta mitt i en stor tillväxtmarknad med nya intressanta engagemangsmöjligheter.

Enligt utskottets mening bör därför den nya andra AP-fonden kunna lokaliseras till Göteborg. De övriga AP-fonderna bör enligt utskottet ligga kvar i Stockholm, där de kan dra fördelar av Stockholms konkurrenskraftiga finansiella miljö och byggas upp kring de professionella förvaltningsorganisationer som redan finns.

Handläggning av frågan om lokalisering av AP-fonderna (v)

Johan Lönnroth och Marie Engström (båda v) anför:

Under behandlingen föreslog vi att frågan om lokalisering av AP-fonderna skulle behandlas under två moment, dels ett moment som behandlade frågan om lokalisering av Andra AP-fonden, dels ett moment som behandlade frågan om lokalisering av de övriga fonderna. Majoriteten i utskottet beslutade dock att frågan om lokalisering skulle behandlas under ett moment, moment 7.

I vår motion 1999/2000:Fi5 yrkar vi på att tre av de nya AP-fonderna skall placeras utanför Stockholm, en i norra Sverige, en i södra Sverige och en i västra Sverige, då företrädesvis Göteborg.

Utskottets handläggning av frågan gjorde det emellertid omöjligt för oss att stödja majoritetens förslag eftersom förslaget också innehöll ett förslag om att de övriga tre AP-fonderna bör lokaliseras till Stockholm.

1 Förslag till lag om allmänna pensionsfonder (AP-fonder)

AP-fonden i det reformerade pensionssystemet

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 10 februari 2000 berett socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1999/2000:46 AP-fonden i det reformerade pensionssystemet jämte de med anledning av propositionen väckta motionerna.

Socialförsäkringsutskottet begränsar sitt yttrande till frågor som gäller överföringsbeloppet till statsbudgeten samt ev. framtida varaktiga överskott i buffertfonderna, de omformade buffertfondernas ändamål och allmänna placeringsinriktning samt regler som rör Sjunde fondstyrelsen. Utskottet yttrar sig över propositionen i dessa delar och över motionerna Fi5 yrkandena 1–3 av Gudrun Schyman m.fl. (v), Fi7 yrkande 1 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) och Fi9 yrkande 2 av Matz Hammarström m.fl. (mp).

Överföring av medel från AP-fonden till Riksgäldskontoret

Propositionen

I propositionen anges att reformeringen av det allmänna ålderspensionssystemet medför en betydande omfördelning av inkomster och utgifter inom den offentliga sektorn. Den del av socialavgifterna som förs till ålderspensionssystemet ökar, medan den del som förs till statsbudgeten reduceras i motsvarande grad. Därtill skall ålderspensionsavgift betalas för samtliga inkomster som ger pensionsrätt, vilket innebär att statsbudgeten belastas med avgiftsbetalningar för en rad statliga transfereringar till hushållen. Vidare överförs betalningsansvaret för förtids- och efterlevandepensioner inom ATP-systemet från AP-fonden till statsbudgeten. Totalt sett medför pensionsreformen en finansiell försvagning av statsbudgeten. Sett över en längre tidsperiod kommer dessa effekter av pensionsreformen att minska i reala termer, men en viss belastning kvarstår även på lång sikt. Samtidigt förstärks AP-fondens finansiella netto. Det årliga avgiftsunderskott som råder för närvarande förbyts i ett överskott mellan avgiftsintäkter och pensionsutbetalningar. Tillsammans med fondens avkastning innebär detta att AP-fonden får ett betydande finansiellt överskott och fondens behållning skulle, med rimliga antaganden om inkomstillväxt och avkastning, växa förhållandevis snabbt.

I syfte att kompensera statsbudgeten för effekterna av pensionsreformen har riksdagen beslutat att en överföring av medel skall ske från AP-fonden till staten och att, i avvaktan på vidare beredning, en överföring på sammanlagt 90 miljarder kronor skall ske under 1999 och 2000.

Regeringen föreslår att tillgångar till ett marknadsvärde av 155 miljarder kronor skall överföras från AP-fonden till Riksgäldskontoret den 1 januari

2001. Förslaget grundar sig på en överenskommelse sommaren 1999 mellan de fem partier som står bakom pensionsreformen. Utgångspunkten är att statsbudgeten i så stor utsträckning som möjligt skall kompenseras utan att den automatiska balanseringen i pensionssystemet aktiveras under ett basscenario som bygger på SCB:s befolkningsprognos 1997, en antagen tillväxt om 2 % av pensionsgrundande inkomst per person med sådan inkomst samt 3,25 % real årlig avkastning på buffertfondens medel.

Regeringen anser att en engångsöverföring om 155 miljarder kronor är en väl balanserad avvägning mellan å ena sidan pensionssystemets finansiella styrka och å andra sidan den kompensation som statsbudgeten bör erhålla. Beloppet skulle tillsammans med den tidigare beslutade övergångsvisa överföringen om 90 miljarder kronor och med hänsyn till ränteeffekter och senareläggning av det fulla avgiftsuttaget till ålderspensionssystemet motsvara en engångsvis överföring per den 1 januari 1999 om 258 miljarder kronor. Det innebär samtidigt att statsbudgeten kompenseras för omkring 15 miljarder kronor av de ca 50 miljarder kronor som statsbudgeten initialt årligen försvasgas med till följd av pensionsreformen.

Eftersom det råder en betydande osäkerhet om pensionssystemets framtida utveckling både vad gäller beräkningsmetoderna och befolkningsprognosen anser regeringen att en ny analys av huruvida ytterligare medel kan föras över till statskassan bör göras år 2004. Därefter skall det slutliga överföringsbeloppet fastställas. Om pensionssystemets ställning medger en ytterligare överföring av medel till statsbudgeten, utan att den automatiska balanseringen aktiveras före år 2050, skall en sådan överföring ske den 1 januari 2005. Denna prövning skall göras med utgångspunkt i SCB:s vid prövnings-tillfället senaste befolkningsprognos och med antagande om 2 % tillväxt i pensionsgrundande inkomst per person och 3,25 % real avkastning på buffertfondens medel. Den totala slutliga överföringen skall dock maximalt utgöras av ett belopp som för AP-fondens behållning motsvarar en engångsöverföring den 1 januari 1999 med 350 miljarder kronor. I propositionen föreslås att riksdagen godkänner dessa riktlinjer.

Motion

I motion Fi5 yrkande 1 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om att innan ytterligare överföringar av AP-fondsmedel beslutas bör oberoende svenska experter under några år följa och studera systemet så att riskerna för att den s.k. bromsen skall utlösas minimeras. Motionärerna anser att ju mer pengar som överförs till statsbudgeten, desto större är risken för att framtida pensionärer någon gång skall drabbas av en lägre pension än vad man borde ha fått ut i förhållande till hur mycket pensionsavgifter som man betalat in.

Utskottets bedömning

Utskottet har redan under våren 1994 i samband med riktlinjer för pensionsreformen tillstyrkt att omföringar sker mellan statsbudgeten och ålderspensionssystemet (bet. 1993/94:SfU24). Den exakta omföringen av avgifter och

betalningsansvar mellan ålderspensionssystemet resp. statsbudgeten och andra socialförsäkringssystem var därvid inte klar utan skulle bli föremål för fortsatt beredning. En restriktion var att fondstyrkan inom ålderspensionssystemet vid försiktiga antaganden om tillväxt och realränta aldrig skall understiga 0,5 (ett halvt års utbetalningar), enligt utskottet sett i ett 50–60-årsperspektiv.

Under våren 1998 redovisades i promemorian Ds 1998:7 AP-fonden och det reformerade ålderspensionssystemet förslag till en direkt överföring av medel från AP-fonden till statsbudgeten, antingen genom löpande överföringar på ca 20 miljarder kronor årligen eller som en engångsöverföring den 1 januari 1999 på 300–350 miljarder kronor.

I proposition 1997/98:151 lade regeringen fram förslag till närmare regler för inkomstgrundad ålderspension. Regeringen föreslog att såväl intjänade pensionsförmåner som pensionerna skulle knytas till utvecklingen av ett inkomstindex. Pensionerna skulle också beräknas med användande av ett delningstal som bestäms med hänsyn till medellivslängd och en tillväxtnorm. I propositionen angavs att inkomstindexet skulle kunna bromsas när den finansiella stabiliteten i fördelningssystemet hotas. Buffertfondens storlek skulle ha en viss betydelse för sannolikheten att mekanismen med reducerad indexuppräknings behövde träda i kraft. Eftersom det förelåg osäkerhet om den framtida utvecklingen av ålderspensionsutgifterna och om utvecklingen av avkastningen på fondens tillgångar, ansåg regeringen att en fördjupad analys borde ske innan ställningstagande gjordes om storleken på en överföring.

Utskottet, som vid såväl en offentlig utfrågning som en särskild utfrågning av företrädare för Socialdepartementet och Finansdepartementet inhämtade ytterligare upplysningar i fråga om överföringen av medel från AP-fonden, angav att den närmare storleken av överföringen borde utredas ytterligare och samtidigt som förslag till regler för broms av indexering utformas. Utskottet framhöll att det därvid är viktigt att fonden lämnas kvar i sådan storlek att den kan fylla sin funktion som buffert i ålderspensionssystemet utan att en broms för indexering skall behöva bli för hård. Enligt utskottets mening kommer detta att vara av stor betydelse för förtroendet för det nya pensionssystemet.

Förslag till automatisk balansering har därefter redovisats i promemorian Ds 1999:43 Automatisk balansering av ålderspensionssystemet och en proposition i frågan är aviserad till maj 2000. I promemorian anges att den automatiska balanseringens syfte är att säkerställa att ålderspensionssystemets utgifter på lång sikt inte överstiger dess inkomster. Metoden är att vid utgången av varje år beräkna systemets tillgångar och ställa dem i relation till systemets skulder. Om det vid denna beräkning framkommer att tillgångarna är mindre än skulderna så minskas skulderna, dvs. pensionsbehållningar och utgående pensioner, via indexeringen så att den negativa balansen mellan tillgångar och skulder tas bort. Indexeringen återställs senare i den takt som den årliga beräkningen av förhållandet mellan tillgångar och skulder visar att systemets ekonomiska ställning medger detta. Balanseringen tar utgångspunkt i en beräkning varje år av den största pensionsskuld som kan finansieras utan risk för att buffertfonden varaktigt etablerar sig på en nivå som

bedöms som för låg. Denna pensionsskuld är en balansskuld och representerar värdet av systemets anspråk på 16 % av framtida pensionsgrundande inkomster (avgiftsförmögenhet). Den faktiska pensionsskulden är summan av alla pensionsbehållningar i systemet och kapitalvärdet av utgående pensioner. Summan av avgiftsförmögenheten och tillgångarna i buffertfonden, dividerad med systemets faktiska pensionsskuld, kallas balanstal. Balanseringen ger ingen fullständig garanti för att inte buffertfonden kan tömmas, men risken för detta minskar betydligt. Om fonden tillfälligt kan låna återgår den på sikt till minst den lägsta likviditetsnivå som valts för systemet.

Regeringen har nyligen uppdragit åt Riksförsäkringsverket att under våren 2000 dels redovisa den exakta formuleringen av hur balanstalet skall beräknas i vissa angivna avseenden, dels göra prognoser för buffertfondens och balanstalets utveckling perioden 2001–2050.

Enligt utskottets mening försvåras bedömning av överföringsbeloppets storlek av att reglerna för den automatiska balanseringen ännu inte är klara. En engångsöverföring på 155 miljarder kronor innebär dock att buffertfondens storlek därefter kommer att ha sådan storlek att utskottet kan tillstyrka den föreslagna överföringen. Utskottet har därvid noterat att i promemorian Ds 1999:43 utgår de olika beräkningarna av buffertfondens och pensionssystemets ekonomiska ställning för varje år fr.o.m. år 2000 t.o.m. år 2050 från en buffertfond som, inkl. Sjätte AP-fonden, initialt antas uppgå till 520 miljarder kronor, medan i nu behandlad proposition de fyra buffertfonderna efter överföringen per den 1 januari 2001 beräknas totalt ha tillgångar till ett värde av 560 miljarder kronor, vartill kommer 20 miljarder kronor i Sjätte AP-fonden. Det är enligt utskottet också viktigt att överföringen beslutas nu så att den angelägna reformen med att ombilda AP-fonderna till den nya buffertfunktionen kan genomföras.

Utskottet delar också regeringens uppfattning att det är viktigt att en ny analys av pensionssystemets ställning görs innan ytterligare överföring från AP-fonden beslutas. Utskottet tillstyrker riktlinjerna härför och anser att det i första hand får ankomma på regeringen att bedöma hur denna analys bör göras. Med det anförda avstyrks motion Fi5 yrkande 1.

Framtida överskott i buffertfonderna

Motion

I motion Fi7 yrkande 1 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anfördes att det är angeläget att undvika att den s.k. bromsen i det nya systemet slår till eller att fonderna t.o.m. töms men det finns ingen anledning att bygga upp överstora buffertfonder, eftersom det skulle verka snedvridande på kapitalallokeringen och öppna möjligheter till politisk styrning av näringslivet. Motionärerna hänvisar till att det i promemorian Ds 1999:43 diskuterades tänkbara åtgärder vid en så gynnsam utveckling att AP-fonderna blir större än vad som behövs från buffertsynpunkt. Det ansågs dock att beslut i frågan skulle anstå till dess att en sådan situation uppkommer. Enligt motionärerna är det naturligt att ”överskottet” under sådana förhållanden förs till de försäkrades premiereser-

Utskottets bedömning

Enligt en överenskommelse mellan de fem partier som står bakom pensionsreformen skall, enligt vad som också redovisas i propositionen, varaktiga överskott efter den 1 januari 2005 tillfalla de försäkrade. I promemorian Ds 1999:43 Automatisk balansering av ålderspensionssystemet, som utarbetats inom Socialdepartementet i samråd med ledamöterna i Genomförandegruppen, anges i avsnitt 5 Överskott i ålderspensionssystemet bl.a. följande.

Det finns ekonomiska och demografiska förlopp där ålderspensionssystemets ekonomiska styrka växer systematiskt. Detta sker t.ex. om den förvärvsarbetande befolkningen växer. En sådan utveckling kommer normalt att medföra en tendens till överskott i systemet eftersom avgiftsunderlaget då växer snabbare än genomsnittsinkomsten. En annan möjlighet är om buffertfondens avkastning väsentligt överstiger tillväxten i avgiftsunderlaget. Då kan systemet stärkas trots en underliggande negativ befolkningsutveckling.

I promemorian anges att en växande ekonomisk styrka i fördelningssystemet i första hand skall behållas inom systemet för att där utgöra en buffert mot en negativ ekonomisk utveckling. Ovanför en viss nivå på balanstalet kan systemet dock bedömas vara så starkt att risken för att balanseringen inom överskådlig framtid skall utlösas kan anses vara försumbar. Det finns då skäl att använda överskottet på annat sätt än att skapa ytterligare trygghet vad gäller systemets förmåga att upprätthålla inkomstindexeringen. Ett sådant utdelningsbart överskott skall, om det uppkommer, fördelas på de försäkrade. I ett autonomt ålderspensionssystem med fast avgift, där alla underskottsrisiker fördelas inom försäkringskollektivet, är det naturligt att också eventuella överskott skall fördelas inom samma kollektiv. Vid vilken nivå på balanstalet som ett utdelningsbart överskott kan anses föreligga har inte analyserats, och några förslag till regler för att fastställa när ett utdelningsbart överskott skall anses föreligga lämnas därför inte i promemorian.

Utskottet noterar således att det under arbetet med att utforma ett långsiktigt stabilt pensionssystem har konstaterats att även en överskottssituation kan uppkomma, i vilken den ekonomiska ställningen i pensionssystemets fördelningsdel kan bli för stark. Med detta avses att det med försiktiga beräkningsantaganden skulle vara omotiverat att behålla ytterligare överskott i systemet, dvs. en ytterligare tillväxt av AP-fonderna skulle vara omotiverad. Utskottet instämmer i att i ett sådant läge överskottet utöver en viss nivå bör fördelas på de försäkrade. I motion Fi7 påpekas att det är motiverat att regeringen i god tid utreder hur en sådan fördelning kan ske. Enligt utskottet bör regeringen om möjligt i den aviserade propositionen med förslag till automatisk balansering redovisa även hur de försäkrade skall tillgodogöras sådana överskott i pensionssystemet. Med det anförda får syftet med motion Fi7 yrkande 1 i huvudsak anses tillgodosett.

Propositionen

I propositionen anges att AP-fondsystemets roll i det reformerade ålderspensionssystemet, förutom när det gäller Sjunde fondstyrelsen, främst är att fungera som en buffert för pensionssystemet. Vid de tillfällen som pensionsutgifterna är större än pensionsavgifterna kommer medel att tas ur buffertfonderna. Omvänt tillförs buffertfonderna medel om avgifterna överstiger utgifterna. Buffertfunktionen bidrar till att avgifterna till pensionssystemet kan hållas konstanta över tiden. En ogynnsam förmögenhetsutveckling i buffertfonderna kan samtidigt leda till lägre pensioner genom den automatiska balanseringen. Omvänt skall varaktiga överskott i systemet komma de försäkrade tillgodo.

Efter den föreslagna inleveransen på 155 miljarder kronor beräknas Första–Femte fondstyrelserna den 1 januari 2001 ha tillgångar motsvarande ett sammanlagt värde om 560 miljarder kronor. Dessa tillgångar bör enligt regeringen delas upp i fyra lika stora buffertfonder med identiska placeringsregler. Varje buffertfond (Första–Fjärde AP-fonden) förutses inledningsvis förvalta 130–140 miljarder kronor.

Medlen i AP-fonderna skall förvaltas till största möjliga nytta för försäkringen för inkomstgrundad ålderspension. Fonderna bör inte ges näringspolitiska uppgifter. Inte heller arbetsmarknadspolitiska, regionalpolitiska eller andra ekonomisk-politiska uppgifter bör finnas. Allokeringen av tillgångar skall ske efter en analys av pensionssystemets åtagande. Målet skall vara att långsiktigt maximera avkastningen i förhållande till risken i placeringarna. Samtliga AP-fonder bör ha en god riskspridning mellan olika tillåtna tillgångsslag och en lämplig spridning mellan inhemska och utländska marknader samt en god riskspridning inom varje tillgångsslag. Den totala risknivån i förvaltningen skall vara låg. Förvaltningen inriktas mot att hålla pensionsnivån relativt den aktiva befolkningens inkomster konstant över tiden, snarare än att försöka bibehålla en reall oförändrad pension över tiden. Nödvändig betalningsberedskap skall upprätthållas.

Regeringen bör ges utrymme att vid behov förtydliga sin syn på pensionssystemets åtagandesida och förvaltningsuppdraget i övrigt. Regeringen skall överlämna sin utvärdering till riksdagen i form av en regeringsskrivelse.

Motioner

I motion Fi5 yrkande 2 av Gudrun Schyman m.fl. (v) anförs att förutsättningen för att vi skall klara de framtida pensionskostnaderna är att vi kan upprätthålla en hög sysselsättning och en låg arbetslöshet. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om att AP-fondsmedlen bör förvaltas utifrån långsiktiga samhällsekonomiska kriterier, för att tillgodose sysselsättnings- och tillväxtmål.

I såväl motion Fi5 yrkande 3 av Gudrun Schyman m.fl. (v) som motion Fi9 yrkande 2 av Matz Hammarström m.fl. (mp) begärs tillkännagivanden om att

Utskottets bedömning

Utskottet har i samband med genomförandet av pensionsreformen våren 1998 även berört frågan om AP-fondens placeringsregler och organisation. Med anledning av bl.a. vad som framkommit vid en offentlig utfrågning ansåg utskottet att det var viktigt att AP-fondens framtida organisation och fondens placeringsregler övervägdes i samband med beredningen av den engångsvisa överföringen. Det var enligt utskottet rimligt att kräva att också buffertfonden har en relativt god avkastning.

Utskottet är därför positivt till de förändringar av AP-fonden som nu föreslås. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det är viktigt att ägarrollen entydigt utövas i syfte att bättre tillvarata möjligheterna till högre avkastning på förvaltade medel. Buffertfondernas ägande skall inte vara ett närings- eller ekonomisk-politiskt instrument. Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi5 yrkande 2.

Utän att åsidosätta avkastningsmålet bör emellertid fonderna, i enlighet med vad som anges i propositionen, genom sin ägarroll kunna bidra till samhällsintresset genom att verka för de krav på miljöhänsyn och etik som fastslagits i placeringspolicyn. Utskottet delar regeringens uppfattning att ansvaret för att utmejsla fondernas profil på detta område i första hand bör åvila de enskilda fondstyrelserna men att regeringen har möjlighet att i samband med de årliga utvärderingarna precisera sin syn om det skulle vara påkallat. Det som nu sagts avser även Sjunde fondstyrelsen. Utskottet avstyrker således motionerna Fi5 yrkande 3 och Fi9 yrkande 2.

Sjunde fondstyrelsen

Sjunde fondstyrelsen skall dels i Premiesparfonden förvalta premiepensionsmedel för de pensionssparare som inte anmäler något val av fond till Premiepensionsmyndigheten, PPM, dels i Premievals-fonden förvalta premiepensionsmedel för de pensionssparare som aktivt vill välja en statlig förvaltning.

För förvaltningen skall i princip samma placeringsbestämmelser gälla som för de privata fondbolagen. Särskilda regler begränsar dock fondstyrelsens inflytande i ett bolag. Medlen skall ge så god avkastning som möjligt. För Premiesparfonden skall dessutom den totala risknivån vara låg.

Propositionen

För Sjunde fondstyrelsen förs nu gällande regler i AP-reglementet över sakligt sett i princip oförändrade till den nya lagen.

Regleringen av målet för Sjunde fondstyrelsens förvaltning justeras något. Sjunde AP-fonden skall årligen lägga fast en plan för verksamheten med en placeringspolicy och en riskhanteringsplan. I placeringspolicyn skall anges närmare mål för förvaltningen som skall vara mätbara och tidsbestämda.

Vidare skall anges hur hänsyn till miljö och etik skall tas i placeringsverksamheten utan att avkall görs på det övergripande målet om hög avkastning.

Fr.o.m. den 1 maj 2000 föreslås styrelsen, till skillnad från dagens sju, bestå av nio ledamöter som utses av regeringen. Sjunde fondstyrelsen föreslås samtidigt byta namn till Sjunde AP-fonden.

Utskottets bedömning

Utskottet, som i föregående avsnitt avstyrkt motioner med begäran om precisering av miljö- och etikhänsyn, tillstyrker propositionen såvitt avser Sjunde fondstyrelsen.

Stockholm den 24 februari 2000

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Berit Andnor

I beslutet har deltagit: Berit Andnor (s), Bo Könberg (fp), Margit Gennser (m), Maud Björnemalm (s), Anita Jönsson (s), Rose-Marie Frebran (kd), Mariann Ytterberg (s), Gustaf von Essen (m), Lennart Klockare (s), Ronny Olander (s), Sven-Erik Sjöstrand (v), Göran Lindblad (m), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Cecilia Magnusson (m), Claes Stockhaus (v) och Magda Ayoub (kd).

Avvikande meningar

1. Överföring av medel från AP-fonden till Riksgäldskontoret

Sven-Erik Sjöstrand och Claes Stockhaus (båda v) anser att utskottets yttrande i denna del bort ha följande lydelse:

Storleken på buffertfonderna kan få betydelse för hur stora pensionsutbetalningarna blir ett enskilt år. Om vi får en dålig ekonomisk utveckling, samtidigt som vi har stora pensionärgenerationer och en befolkningsutveckling som gör att allt färre betalar in till pensionssystemet, så sätts pensionssystemet under stor press. Om buffertfonderna då inte är tillräckligt stora kan en s.k. broms slå till som ger sänkta pensioner för att utbetalningarna inte totalt sett skall bli för stora. Det är därför viktigt att buffertfonderna inte berövas alltför mycket av AP-fondernas nuvarande medel. Ju mer pengar som överförs till statsbudgeten, desto större är risken för att framtida pensionärer någon gång skall drabbas av en lägre pension än vad man borde ha fått ut i förhållande till hur mycket pensionsavgifter som man betalat in. Enligt regeringens förslag skall 155 miljarder kronor överföras från AP-fonderna den 1 januari 2001. Innan ytterligare överföringar av AP-fondsmedel därefter beslutas bör oberoende svenska experter under några år följa och studera systemet så att riskerna för att den s.k. bromsen skall utlö-

sas minimeras. Vi anser att riksdagen med bifall till motion Fi5 yrkande 1 som sin mening bör ge regeringen detta till känna.

1999/2000:FiU19
Bilaga 2

2. De reformerade buffertfonderna – näringspolitiskt syfte

Sven-Erik Sjöstrand och Claes Stockhaus (båda v) anser att utskottets yttrande i denna del bort ha följande lydelse:

AP-fondsmedlen bör inte utnyttjas i snävt spekulativa syften utan snarast förvaltas utifrån långsiktiga samhällsekonomiska kriterier, för att tillgodose sysselsättnings- och tillväxtmål. Den avgörande förutsättningen för att vi skall klara de framtida pensionskostnaderna är att vi kan upprätthålla en hög sysselsättning och en låg arbetslöshet. Det förutsätter framgångsrika små och stora företag, en fortsatt utveckling i kunskapsintensiv och högförädlade riktning samt en väl fungerande offentlig sektor. Ett starkt svenskt näringsliv förutsätter en aktiv och målmedveten näringspolitik och AP-fondsmedlen skulle i större utsträckning än i dag kunna utnyttjas för att möjliggöra detta. Vi anser att riksdagen med bifall till motion Fi5 yrkande 2 som sin mening bör ge regeringen detta till känna.

2. De reformerade buffertfonderna – miljö- och etikhänsyn

Sven-Erik Sjöstrand (v), Kerstin-Maria Stalin (mp) och Claes Stockhaus (v) anser att utskottets yttrande i denna del bort ha följande lydelse:

I propositionen anges att hänsyn till miljö och etik skall tas i placeringsverksamheten, dock utan att avkall görs på det övergripande målet om hög avkastning. För att denna avsikt skall få rätt effekt bör regeringen närmare ange hur hänsyn till miljö och etik skall tas i fondförvaltningen. Vi anser att riksdagen med bifall till motionerna Fi5 yrkande 3 och Fi9 yrkande 2 som sin mening bör ge regeringen detta till känna

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Motionerna	2
Yttrande från socialförsäkringsutskottet.....	3
Utskottet	3
Överföring av medel från AP-fonden till staten.....	3
Propositionen	3
Motionerna	5
Socialförsäkringsutskottets yttrande.....	5
Finansutskottets ställningstagande	6
Ny organisation av Allmänna pensionsfonden.....	7
Propositionen	7
Motionerna	8
Finansutskottets ställningstagande	9
Mål för fondernas förvaltning	9
Propositionen	9
Motionerna	10
Socialförsäkringsutskottets yttrande.....	11
Finansutskottets ställningstagande	11
Placeringsbestämmelser för fonderna	12
Propositionen	12
Motionen	13
Finansutskottets ställningstagande	13
Sjätte fondstyrelsen.....	14
Propositionen	14
Motionerna	14
Finansutskottets ställningstagande	15
Sjunde fondstyrelsen	15
Propositionen	15
Socialförsäkringsutskottets yttrande.....	15
Finansutskottets ställningstagande	16
Lokalisering av Andra AP-fonden	16
Propositionen	16
Motionerna	16
Finansutskottets ställningstagande	17
Hemställan	18
Reservationer	21
1. Överföring av medel från AP-fonden till staten (mom. 1) (v).....	21
2. Ny organisation av Allmänna pensionsfonden (mom. 2) (m)	21
3. Ny organisation av Allmänna pensionsfonden (mom. 2) (v)	22
4. Mål för fondernas förvaltning (mom. 3) (v).....	23
5. Mål för fondernas förvaltning (mom. 3) (mp).....	23
6. Placeringsbestämmelser för fonderna (mom. 4) (m).....	24
7. Sjätte fondstyrelsen (mom. 5) (m, fp)	25
8. Lokalisering av Andra AP-fonden (mom. 7) (m).....	25

9. Lokalisering av Andra AP-fonden (mom. 7) (v).....	26
10. Lokalisering av Andra AP-fonden (mom. 7) (mp).....	27
11. Lokalisering av Andra AP-fonden (mom. 7, motiveringen) (fp)...	27
Särskilt yttrande.....	29
Handläggning av frågan om lokalisering av AP-fonderna (v)	29

Bilaga 1

Propositionens lagförslag.....	30
1 Förslag till lag om allmänna pensionsfonder (AP-fonder).....	30
2 Förslag till lag om Sjätte AP-fonden.....	42
3 Förslag till lag om införande av ny lagstiftning för allmänna pensionsfonder.....	47
4 Förslag till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter ...	50
5 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift.....	51
6 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomst- grundad ålderspension	52
7 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.....	54
8 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Premiepensionsmyndigheten.....	55
9 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385).....	58
10 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	59
11 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713).....	60
12 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter.....	62
13 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.....	63

Bilaga 2

Socialförsäkringsutskottets yttrande (1999/2000:SfU4y)	64
--	----